

La mala memòria

«L'Espanya que vol fer memòria topa amb els tribunals, que han convertit l'auditoria de la vida política en actes de patriotisme mal entès»

Les societats sanament democràtiques fan esforços col·lectius per assumir els errors del seu passat i per no oblidar-los, amb el benentès que un coneixement aprofundit de la història i la seva digestió és la millor recepta per no tornar a ensopegar. Espanya, però, ha estat una anomalia en el context europeu en polítiques de memòria històrica, fins al punt que han calgut dècades de vida parlamentària després de la Transició per avançar en matèria legislativa. I els avenços han estat sempre tímids. El govern de José Luis Rodríguez Zapatero va encetar el camí i ara és l'executiu de Pedro Sánchez qui s'esforça a omplir llacunes. Quaranta anys després, encara sobren sentències dictades en temps de dictadura i falten reconeixements a moltes llars.

L'última expressió de la complexitat per actualitzar la mirada sobre el passat compartit és el nou avantprojecte de llei de memòria democràtica

(<https://www.naciodigital.cat/noticia/222666/moncloa-amplia-consideracio-victima-franquisme-nova-llei-memoria-democratica?rlc=p1>) : és manifesta la voluntat reparadora del text que ara farà el salt al Congrés, però difícilment se superarà el terreny del simbolisme, perquè ni seran possibles les indemnitzacions a les víctimes ni quedaran proscrites entitats com la Fundació Francisco Franco, blindada pel posicionament del Consell General del Poder Judicial (CGPJ) (<https://www.naciodigital.cat/noticia/221005/politica/el-cgpj-situa-lapologia-del-franquisme-dins-la-llibertat-dexpressio-fundacion-francisco-franco>) sobre l'apologia del franquisme, que la Moncloa no ha pogut obviar. És necessari recordar que Espanya fa tard en aquest capítol: no va poder exhumar Franco de la basílica del Valle de los Caídos fins a l'anterior legislatura i tot just ara es planteja fer el mateix amb José Antonio Primo de Rivera (<https://www.naciodigital.cat/noticia/222691/el-govern-espanyol-exhumara-jose-antonio-primo-de-rivera>) .

I no s'ha avançat significativament després de tants anys perquè la memòria de tot el que emana de la Guerra Civil esberla en dues parts el Congrés dels Diputats. Unes Corts en les quals l'altaveu de l'extrema dreta ja és molt sonor, potser perquè costa fer bona memòria. Només cal atendre al revisionisme d'Ignacio Camuñas

(<https://www.naciodigital.cat/noticia/222659/exministre-espanyol-ignacio-camunas-afirma-al-costat-casado-1936-no-es-va-produir-cop-estat>) per constatar que hi ha una gran meitat de la política espanyola que continua escrivint el seu propi relat dels anys de foscor. Però el més greu no és que un exministre com Camuñas consideri que l'alçament del 1936 no va ser un cop d'estat i que tota la responsabilitat del conflicte bèl·lic cal atribuir-la al govern de la República; això pot considerar-se un episodi més del negacionisme de la ultradreta. El que ho fa preocupant és que Camuñas es vegi amb cor de dir-ho davant el líder del PP, Pablo Casado -que ni es va immutar-, i en el marc d'un acte basat en la "concordia" i la "Constitució". Perquè aquests detalls corroboren el declivi moral d'una part substancial de la classe política.

El govern espanyol pretén deixar enrere la imatge d'una Espanya incapaç de regenerar-se a partir de la memòria, però no ho tindrà fàcil. El perdó de la Transició va anar acompanyat de la continuïtat d'estructures del franquisme en els aparells de l'Estat, sense exercicis de depuració que haurien estat saludables. No cal esforçar-se gaire per certificar la pervivència d'idees discriminatòries -per tant, dictatorials- en els poders que governen l'Estat. Perquè és o no és dictatorial que un jutge consideri els menors no acompanyats com "un evident problema social i polític" (<https://www.naciodigital.cat/noticia/222088/justicia-espanyola-avala-arguments-cartell-vox-menors-no-acompanyats>) per avalar un cartell racista de Vox?

Espanya ha evitat durant molt de temps fer memòria, per la seva tendresa democràtica, però

també per la incomoditat manifestada pels qui no es van sentir mai víctimes de la dictadura. Ho resumia aquest dilluns l'exministre Camuñas amb una frase menys sonora, però tant o més rellevant. "És millor oblidar el passat i no continuar furgant", deia qui va ser un dels homes d'Adolfo Suárez. L'oblit per esquivar problemes. I no. El dèficit d'Espanya és, precisament, que la mala memòria ho impregna tot, començant pels tribunals, que han convertit l'auditoria de la vida política en actes periòdics de patriotisme mal entès.